Zeist

gezonde jeugd
gezonde toekomst

Gezonde jeugd, gezonde toekomst

Plan van aanpak Zeist

Periode: 2023 - 2027

Inhoudsopgave

Inleiding 3

1. De JOGG-aanpak 4

2. Zeist in cijfers 7

3. Doelstellingen JOGG Zeist 13

4. Werknet 18

5. Procesplanning 19

6. Financiën 19

Overzicht JOGG-aanpak Zeist 20

Zeist
gezonde jeugd
gezonde toekomst

JOGG-regisseur: Mariëlle Bergs (Sportief Zeist)
JOGG Beleidsadviseur: Jolanda van Manen

Kernpartners:

sportief zeist

MeanderOmnium
Ondernemend in welzijn

GGD regio Utrecht

KunstenHuis Idea
cursuscentrum | bibliotheek | podia | onderwijs | samenleving

Gemeente Zeist

Inleiding

"Gezondheidsverschillen, gebaseerd op sociaaleconomische gronden, bestrijden we actief. Behoud en versterking van de kwaliteit van zorg en welzijn, het terugdringen van (gezondheids-)ongelijkheid en het vergroten van gezond leven hebben hoge prioriteit." Met deze zinsnede uit het Coalitieakkoord 2022-2026 geeft de gemeente Zeist aan in te willen zetten op een gezond leven en gezonde inwoners van Zeist.

In 2021 en 2022 is gewerkt aan het opstellen van een Sport- en Preventieakkoord Zeist, met als ambitie: Samen naar een gezond en sportief Zeist. Dit akkoord is een vertaling van het Nationale Sportakkoord en het Nationale Preventieakkoord. Eén van de doelstellingen binnen het Sport- en Preventieakkoord Zeist is *gezond gewicht*. Het aansluiten bij de JOGG-aanpak is daarin als concrete actie opgenomen.

In maart 2022 was het zo ver: het Sport- en Preventieakkoord werd getekend én Zeist werd officieel een JOGG-gemeente. Daarmee is Zeist gestart met de JOGG-aanpak. Stap 1 is het schrijven van een plan van aanpak, gebaseerd op de lokale situatie. Het afgelopen jaar is gewerkt aan het ophalen van input voor dit plan van aanpak. Mede aan de hand van gesprekken met belangrijke partners, zoals de GGD en Meander Omnium, en gesprekken met scholen en sportverenigingen. Deze input is in samenspraak met alle kernpartners vertaald naar breed gedragen doelstellingen en bijbehorende acties.

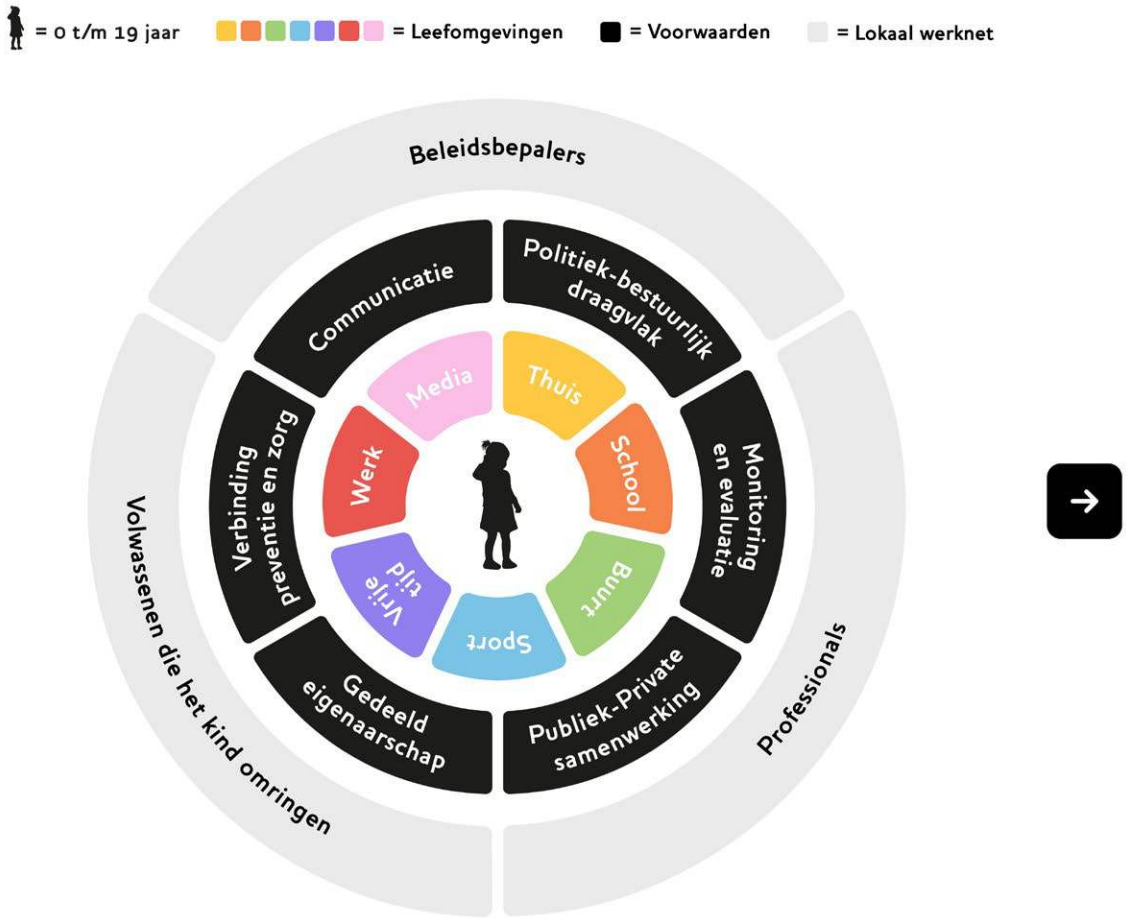
Met trots presenteren we hierbij het JOGG Plan van Aanpak voor de periode 2023 - 2027. Een integrale aanpak waarmee we werken aan een gezonde jeugd en gezonde toekomst in Zeist.

1. De JOGG-aanpak

De JOGG-aanpak is een integrale aanpak waarmee we de fysieke en sociale leefomgeving van kinderen en jongeren gezonder willen maken. De ambitie van JOGG is dat alle kinderen en jongeren in Nederland opgroeien in een gezonde leefomgeving. Met aandacht voor een gezonde leefstijl in het algemeen en voor gezonde voeding, voldoende bewegen, ontspanning en slaap in het bijzonder. Door dit te realiseren, kan de jeugd opgroeien tot een gezonde generatie.

De JOGG-aanpak kan als volgt worden gevisualiseerd:

1.1 Het gezonder maken van de leefomgevingen

Samen met maatschappelijke organisaties (zoals scholen, kinderopvang, sport- en beweegaanbieders, zorg, welzijnsorganisaties), private partijen (o.a. bedrijfsleven, zoals supermarkten), ouders en kinderen werken we aan het realiseren van een gezonde omgeving. De JOGG-regisseur en beleidsambtenaar zoeken samenwerking met lokale partijen die activiteiten organiseren op het gebied van voeding en bewegen. En die veranderingen kunnen realiseren in de leefomgevingen waar kinderen en jongeren zich bevinden: thuis, school, buurt, sport, vrije tijd, werk en media. In de JOGG-aanpak wordt dit het 'werknet' genoemd. Het doel van de activiteiten is dat het maken van gezonde keuzes gemakkelijker en vanzelfsprekend wordt.

Hieronder staan de verschillende leefomgevingen waar de JOGG-aanpak op kan worden ingezet kort beschreven. Uit deze leefomgevingen hebben we in Zeist gekozen voor enkele speerpunten, op basis van cijfers en waar energie en draagvlak voor is. Welke speerpunten dit zijn en wat we daarbinnen gaan doen, komt in hoofdstuk 3 aan bod.

Thuis
JOGG wil graag van ieder huis een gezondere omgeving maken voor kinderen. Een omgeving waar kinderen worden gestimuleerd om te spelen en bewegen, gezond te eten en goed te slapen. JOGG heeft geen directe invloed op de thuisomgeving, maar kijkt wel samen met andere professionals, zoals zorgverleners en welzijnsmedewerkers, naar de mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de thuissituatie.

Het leefstijlthema slaap is recent toegevoegd aan de JOGG-aanpak. Veel jongeren en ook steeds meer jonge kinderen ondervinden dagelijks de problemen van slecht slapen en stress. Voorlichting en het aanreiken van tools op scholen informeert kinderen en ouders over het belang van een goede nachtrust. Er wordt door JOGG met gemeenten gekeken hoe hierop ingezet kan worden. Doordat dit een nieuw thema is, is hier in het algemeen nog wat minder aandacht voor in de JOGG- aanpak.

School
JOGG stimuleert dat op school aandacht is voor een gezonde leefstijl en het belang ervan voor het opgroeien tot een gelukkig en gezond persoon. In lessen, maar ook door gezond te eten en drinken in de pauzes en door te bewegen in de klas en tussen de lessen door.

Buurt
De droom is dat ieder kind kan opgroeien in een fijne buurt. Waar inwoners, professionals en bedrijven samen zorgen dat kinderen zorgeloos en veilig kunnen spelen. En waar kinderen de kans krijgen om de gezonde (voedsel)keuze te maken. Organisaties en bedrijven, zoals supermarkten, dorpshuizen en speeltuinen, dragen bij aan het realiseren van plekken met een beter beweegaanbod en een gezonder voedselaanbod.

Sport
JOGG gaat voor een sportomgeving waar structureel aandacht is voor een gezond voedingsaanbod en gezonde sportsponsoring. Waar het sportterrein rookvrij is en waar op een verantwoorde manier met alcohol wordt omgegaan.

Vrije tijd
JOGG ambieert dat bij dag attracties, -evenementen, onderweg en in restaurants genoeg gezonde opties zijn om uit te kiezen. En dat er tijdens een dagje uit volop mogelijkheden voor bewegen zijn.

Werk
JOGG daagt de gemeentes uit om voor werknemers een prettige en gezonde werkdag mogelijk te maken. Vanuit de gedachte 'practice what you preach' kan de gemeente zelf het goede voorbeeld geven. Door te stimuleren om naar het werk te lopen of te fietsen, de trap te nemen, een blokje om te gaan en gezonde keuzes in de kantine aan te bieden. En dit ook te stimuleren bij bedrijven in de gemeente, met name daar waar jongeren werken.

Media
Kinderen en jongeren brengen inmiddels uren door in de online wereld. De droom is dat ook deze wereld bijdraagt aan een gezonde leefstijl. Met beweeggames waardoor kinderen en jongeren samen met hun vrienden bewegen. Door influencers die in hun vlogs laten zien hoe zij gezond eten en bewegen en hoe kinderen en jongeren dat ook kunnen doen. En soms staat de telefoon gewoon even uit.

1.2 De zes essentiële voorwaarden van de JOGG-aanpak

Het uiteindelijke doel is het realiseren van een leefstijltransitie, ofwel veranderingen in leefstijl zodat kinderen en jongeren gezond opgroeien. Om structurele veranderingen in de leefomgevingen te bereiken, wordt gewerkt aan de zes essentiële voorwaarden die hiervoor nodig zijn: politiek- bestuurlijk draagvlak, publiek-private samenwerking, gedeeld eigenaarschap, verbinding preventie en zorg, monitoring & evaluatie en communicatie.

Politiek-Bestuurlijk Draagvlak
Voor het slagen van de JOGG-aanpak is het nodig dat het College, raadsleden en ambtenaren van relevante beleidsterreinen enthousiaste en betrokken ambassadeurs zijn. Die waar mogelijk ook actief bijdragen aan het realiseren van de doelen. Het is van groot belang dat integraal gewerkt wordt aan het creëren van een gezonde leefomgeving.

Publiek-Private Samenwerking
Een gezonde jeugd is een gedeelde maatschappelijke verantwoordelijkheid. Een gezonde omgeving waarin kinderen gezond op kunnen groeien, krijg je alleen voor elkaar door met publieke én private partijen samen te werken. Het bedrijfsleven heeft een grote impact op de leefomgeving waarin kinderen opgroeien en deze partnerships kunnen daarom iets unieks creëren.

Gedeeld Eigenaarschap
Verandering vraagt om samenwerking met de hele gemeenschap. Vragen wat kinderen, jongeren en ouders zélf anders willen in hun dagelijks leven is cruciaal als het gaat om het creëren van een gezonde omgeving. Gedeeld eigenaarschap gaat ervan uit dat professionals, wijkbewoners én ouders/verzorgers en kinderen ook zélf verantwoordelijkheid nemen en bijdragen aan het creëren van de gezonde omgevingen.

Verbinding Preventie en Zorg
De JOGG-aanpak gaat uit van het verbinden van de preventieve aanpak en de zorg voor kinderen met overgewicht. Door relevante maatregelen, het maken van passend beleid en activiteiten en ondersteuning die gericht zijn op het individuele kind met overgewicht of obesitas en het gezin. Afstemming en samenwerking tussen organisaties op het gebied van preventie, sociaal domein en zorg wordt gestimuleerd, zodat kinderen met overgewicht de juiste zorg krijgen.

Monitoring en Evaluatie
De JOGG-aanpak behelst ook het verzamelen van gegevens op proces- en effectniveau. Met als doel de behaalde resultaten te laten zien, te interpreteren en in te zetten voor het verbeteren van de lokale aanpak.

Communicatie
Communicatie maakt activiteiten, ontwikkelingen en successen zichtbaar en transparant. Het kan bijdragen aan het verkrijgen van meer draagvlak in de gemeente en bij de partners. Communicatie gebruiken we ook om kennis bij kinderen, jongeren en volwassen over gezonde leefstijl te vergroten.

2. Zeist in cijfers

2.1 Demografie Zeist

We willen in Zeist werken aan het verkleinen van gezondheidsverschillen, daar valt de meeste winst te behalen. Dit is een ambitie uit het coalitieakkoord 2022 - 2026. Zeist bestaat uit 5 delen: Zeist-Oost, Zeist-West, Zeist-Noord, Zeist-Centrum, en Den Dolder en omgeving. Een aantal cijfers over Zeist die samenhangen met gezondheid:

- 12% van de 10-11 jarigen in Zeist heeft overgewicht (inclusief obesitas)
- 43,5% van de volwassenen en senioren in Zeist heeft overgewicht. In Zeist Noord heeft 45.1% van de volwassenen (18-64 jaar) overgewicht, in Zeist West heeft 44.2% van de volwassenen overgewicht;

2.2 Gezondheid en jeugd

Om het doel en het effect van de JOGG-aanpak te kunnen monitoren, zijn actuele cijfers met betrekking tot overgewicht en leefstijl nodig. De GGD regio Utrecht verzamelt gegevens over gezondheid en over onderwerpen die samenhangen met gezonde leefstijl.

Voeding, 2019	Zeist	Regio Utrecht, excl. gemeente Utrecht
Drinkt elke dag water, 10-11 jarigen	49%	46%
Drinkt dagelijks minimaal één glas water, 13- 17 jarigen	79%	77%
Eet dagelijks fruit, 10-11 jarigen	49%	46%
Eet dagelijks fruit, 13-17 jarigen	38%	35%

Bron: Buurtmonitor GGDrU, https://ggdru.buurtmonitor.nl

Bewegen en leefstijl, 2021	Zeist	Regio Utrecht	Nederland
Beweegt dagelijks minstens één uur	16%	17%	16%
Beweegt 5 of meer dagen per week minstens één uur	42%	45%	43%
Gaat 5 dagen per week lopend of fiet-send naar school of stageplek	92%	89%	85%
Sport wekelijks bij club, vereniging of sportschool	80%	77%	74%
Is wekelijks actief (sport/bewegen) in de vrije tijd	91%	89%	88%

[1] Buurtmonitor GGDrU, 2020

[2] GGD monitor volwassenen en senioren Zeist, 2020

[3] GGD gezondheidsmonitor 18-64 jaar, 2020

Ooit gerookt (hele sigaret of meer), 13-17 jarigen	9%	7%	9%

Bron: Gezondheidsmonitor Jeugd 2021 (2e en 4e klas Voortgezet Onderwijs)

Spelen, 2020	Zeist	Regio Utrecht
Voldoende fijne buitenspeelplekken in de buurt, 10-11 jarigen	90%	92%

Bron: Gezondheidsmonitor Jeugd 2021 (2e en 4e klas Voortgezet Onderwijs)

Overgewicht (inclusief obesitas)	Zeist	Regio Utrecht
2-3 jarigen (2020)	9%	9%
5-6 jarigen (2020)	8%	11%
10-11 jarigen (2020)	12%	14%
13-14 jarigen (2019)	10%	13%

Bron: Buurtmonitor GGDrU, https://ggdru.buurtmonitor.nl

2.3 Wat doen we al in Zeist?

2.3.1 Beleidsdocumenten

De JOGG-aanpak sluit waar mogelijk aan op bestaande activiteiten en netwerken. Zoals eerder genoemd is er in 2021 een Sport- en Preventieakkoord Zeist opgesteld. JOGG sluit goed aan bij dit akkoord, JOGG is zelfs opgenomen als concrete actie onder de pijler gezond gewicht. Door met JOGG aan de slag te gaan werken we aan gezond gewicht, wat bijdraagt aan het behalen van de doelen uit het Sport- en Preventieakkoord. Andersom dragen ook activiteiten uit dit akkoord bij aan het kunnen laten slagen van de JOGG-aanpak. Zoals op het gebied van mentale gezondheid van jeugd, waar een plan voor wordt opgesteld, waarmee o.a. wordt gezorgd voor passend en dekkend aanbod op het gebied van mentale gezondheid. Dit omvat mogelijk ook activiteiten die bijdragen aan het leefstijlthema slaap.

Daarnaast is Positieve Gezondheid onderdeel van het Coalitieakkoord 2022 – 2026 van de gemeente Zeist. De JOGG-aanpak sluit hierbij aan, waarmee een goede basis is gelegd voor politiek-bestuurlijk draagvlak binnen de gemeente Zeist.
Momenteel wordt er gewerkt aan een visie op de sociale basis in Zeist. Gezondheid is onderdeel van deze visie. De JOGG-aanpak gaat over een aanpak in het normale leven van kinderen en jongeren en past daarmee ook goed bij de visie op de sociale basis.
Daarnaast zijn er raakvlakken met het Plan van Aanpak Nationaal Programma Onderwijs (NPO) Zeist. In het plan van aanpak NPO wordt omschreven hoe de gemeentelijke NPO-middelen besteed worden. Het plan richt zich op drie speerpunten: 1. Sociaal-emotionele vaardigheden en mentaal welbevinden 2. Gezondheid en bewegen 3. Preventieve interventies en verbinding met zorg.

De keuze voor deze speerpunten laat zien dat we als gemeente Zeist een gezonde leefstijl op school aanmoedigen en stimuleren. Met name het speerpunt gezondheid en bewegen raakt aan de JOGG-aanpak, binnen de leefomgeving 'school'. De doelstellingen uit het NPO zijn als volgt:

- Sportieve activiteiten in de gemeente Zeist voor kinderen in de leeftijd van 4- 18 jaar die bijdragen aan fysieke en mentale gezondheid en een gevoel van competentie, talentontwikkeling en veerkracht bevorderen.
- Meer beweegmomenten voor jongeren tijdens en buiten de schooldag, door betere toegang tot beweegfaciliteiten en sportieve activiteiten tijdens de pauze.

De activiteiten die worden ingezet om deze doelstellingen te behalen, waaronder inzet van de Gezonde School-adviseur, sportieve pauzebegeleiding en uitbreiding naschoolse sportieve activiteiten, maar ook aandacht voor het thema 'slaap' vanuit de Gezonde School-aanpak, sluiten volledig aan bij de JOGG-aanpak en dragen bij aan het behalen van de doelstellingen van JOGG.
Ook werkt Zeist aan een nieuwe agenda Jeugd en Onderwijs (voorheen Lokale Educatieve Agenda). Hier sluiten we vanuit JOGG bij aan.
Tot slot wordt er gewerkt aan nieuw beleid rondom speelvoorzieningen. Het is belangrijk dat elk kind dichtbij huis de mogelijkheid heeft tot buiten spelen in een gezonde omgeving. We denken vanuit JOGG mee met het nieuwe speelbeleid.

2.3.2 Huidige inzet op het gebied van gezondheid

Naast deze plannen zijn in Zeist ook diverse partners actief op het gebied van jeugd, gezondheid, onderwijs en welzijn. Onderstaand geven we per leefomgeving een kort overzicht van deze organisaties, op welke manier er in deze leefomgevingen al aandacht is voor gezondheid en hoe JOGG zich hiertoe zal verhouden. Dit hoofdstuk omvat nog geen doelstellingen, deze staan per leefomgeving uiteengezet in hoofdstuk 3.

Thuis
Het Centrum voor Jeugd en Gezin is laagdrempelig toegankelijk bij opvoed- en opgroeivragen en kan ondersteuning bieden bij de thuisomgeving. Ook de jeugdgezondheidszorg komt bij sommige gezinnen achter de voordeur, bij bijvoorbeeld het prenatale huisbezoek.

Daarnaast speelt ook het consultatiebureau een rol in (basis-)begeleiding en informeren van ouders op het gebied van gezond opvoeden. In Zeist is ook het Kansrijke Start-netwerk actief, waar professionals met elkaar zorgen voor een optimale eerste 1000 dagen in het leven van elk kind.

School en kinderopvang
Er zijn in Zeist 31 basisscholen en 11 middelbare scholen. We willen een gezonde leefstijl op school bevorderen, en zetten daarom actief in op de Gezonde School-aanpak op scholen. Hierin werken de Gezonde School-adviseurs en JOGG samen, tevens onderdeel van het Plan van Aanpak NPO. De Gezonde School-aanpak is een procesaanpak waarmee een school kan komen tot integraal en structureel gezondheidsbeleid op een school, voor een bepaald leefstijlthema. Als thema's worden onderscheiden: voeding, beweging, welbevinden, relaties & seksualiteit, mediawijsheid, gehoor, slaap, natuur & milieu, hygiëne en roken- en alcoholpreventie. Scholen kunnen ondersteund worden door de Gezonde School-adviseurs van de GGDrU bij het werken aan deze thema's. Scholen kunnen ook het vignet Gezonde School behalen. Om de doelen van de JOGG-aanpak te behalen, benutten we de al bestaande Gezonde School-aanpak en sluiten we hierbij aan.

Op dit moment zijn in Zeist:
- Gezonde School: 7 scholen, waarvan 4 PO-scholen en 3 VO-scholen.
- Schoolkantine Schaal (gezonde schoolkantine): 4 VO-scholen hebben in het verleden een Schoolkantine Schaal ontvangen. Geen van deze is nog actueel.

Daarnaast zijn in Zeist 16 verschillende kinderopvangorganisaties, die samen 67 locaties hebben (kinderopvang, BSO en voorschool). Met de Gezonde Kinderopvang-aanpak werken kinderopvangorganisaties structureel aan een gezonde leefstijl van kinderen en de deskundigheid van medewerkers. Gezonde Kinderopvanglocaties hebben een coach Gezonde Kinderopvang, die zorg draagt voor de uitvoering en borging van de aanpak. Er zijn momenteel 2 opvanglocaties in Zeist met een coach Gezonde Kinderopvang. Meander Omnium biedt 6 peutergroepen aan (ook wel voorscholen genoemd). Op de peutergroepen is al veel aandacht voor water drinken en gezonde voeding. Er is fruit beschikbaar en er is aandacht voor gezonde traktaties.

Sportief Zeist ondersteunt en faciliteert beweging voor kinderen en jongeren in Zeist op school. Voor het jonge kind gebeurt dit o.a. door de inzet van peutergym. Ook vinden er activiteiten plaats op de scholen, zoals fittesten en de MQ-scan om kinderen naar het gewenste motorisch niveau te ontwikkelen. Ook worden er clinics aangeboden op scholen. Deze worden gegeven door lokale sportverenigingen, om zo kennis te maken met sport. Met als doel dat kinderen doorstromen naar een lidmaatschap van de sportvereniging.

'Sjors Sportief' is een wervingsactie dat jaarlijks wordt georganiseerd in samenwerking met scholen, aan de hand van een boekje met daarin alle verenigingen waar kennismakingstrainingen gevolgd kunnen worden. Deze actie is tot nu toe zeer succesvol gebleken, het vormt een goede stap voor laagdrempelige kennismaking en vervolgens doorstroming naar een lidmaatschap. Sportief Zeist ondersteunt ook bij de Koningsspelen en organiseert de schoolsporttoernooien waar alle scholen jaarlijks aan mee kunnen doen.

Vanuit de NPO-gelden hebben scholen de mogelijkheid om een sportcoördinator aan te stellen op de school voor 3 uur per week. Deze kan, afhankelijk van de wens van de school, bijvoorbeeld pauzesport of naschools sport aanbieden, maar ook worden ingezet om een sportdag te organiseren of aanvragen te doen voor een bijdrage van het Jeugdfonds Sport en Cultuur.

Sport

Zeist telt ongeveer 100 sportaanbieders. Niet elke sportvereniging heeft een eigen kantine, sommigen benutten de locaties van de gemeente Zeist, zoals de gymzalen van De Koppeling. De grootste sportverenigingen in Zeist zijn VV Jonathan en SV Saestum (voetbal), Schaerweijde en SV Phoenix (hockey).

Sportverenigingen kunnen werken aan een Gezonde Sportkantine, onderdeel van de JOGG-aanpak. JOGG Team:Fit is de werkwijze om de sportomgeving gezonder te maken. De Team:Fit coaches geven kosteloos advies en helpen sportlocaties om aan de slag te gaan met een gezonder voedingsaanbod, een verantwoord alcoholbeleid en een rookvrij terrein. De coaches delen praktische tools, zoals challenges, en voorzien in communicatiematerialen. Zo wordt er samen gewerkt aan het makkelijker maken van de gezonde keuze. Hockeyclub Scharweijde is de enige sportvereniging in Zeist met een Gezonde Sportkantine.

Naast een gezond voedingsaanbod is ook een rookvrije omgeving belangrijk voor gezond opgroeien. Er zijn 15 sportverenigingen met een eigen accommodatie die al rookvrij zijn (en dat ook zichtbaar maken). Er zijn 4 verenigingen die rookvrij zijn, wat nog zichtbaar moet worden gemaakt (een bord, tekst op website, etc.). Er zijn 10 verenigingen die nog niet weten of ze rookvrij willen worden of hier niet nog niet mee aan de slag zijn gegaan en 5 verenigingen die niet rookvrij willen worden.

Tot slot wordt gebruik gemaakt van het Jeugdfonds Sport en Cultuur om ervoor te zorgen dat alle kinderen en jongeren in Zeist kunnen sporten, ook als daar thuis niet de financiële middelen voor zijn.

Buurt

Er is in Zeist één speeltuinvereniging en één kinderboerderij. Daarnaast zijn er openbare speelplekken en scoutingverenigingen. Zij spelen een belangrijke rol in de omgeving van (met name jongere) kinderen en hun ouders. De speeltuinvereniging en de kinderboerderij zijn rookvrij. De openbare speelplekken zijn nog niet (zichtbaar) rookvrij. Van twee scoutingverenigingen is bekend dat deze rookvrij zijn, van één vereniging is dit onbekend. Daarnaast is onbekend of er gezond voedingsaanbod aanwezig is bij de speeltuinvereniging en de kinderboerderij.

Zeist beschikt over diverse horecagelegenheden. Een gezonder aanbod op de menukaart voor kinderen is belangrijk om ook hier de gezonde keuze mogelijk te kunnen maken. Er zijn diverse locaties in Zeist waar veel kinderen en jongeren komen, zoals Blik en Burgers, het pannenkoekenrestaurant en WOODZ restaurant By Jagershuys, Zwembad Dijnselburg en Indoorspeeltuin Plezier. Vanuit de kernpartners van de JOGG-aanpak zijn (nog) geen gesprekken gevoerd met deze gelegenheden over een gezonder aanbod en er zijn nog geen samenwerkingen. Wel is met de wijkmanager en beleidsambtenaren contact geweest over de beste mogelijkheden dit onderwerp met de horecaondernemers op te pakken. In het voorjaar van 2022 is besloten de ondernemers eerst te laten focussen op herstel na corona en om dit onderwerp later alsnog op te pakken.

Er zijn diverse wijkservicepunten vanuit het welzijnswerk in Zeist aanwezig. Hier komen kinderen en jongeren, maar ook hun ouders, bijvoorbeeld voor activiteiten en ontmoeting vanuit het welzijnswerk. Er is op dit moment op deze locaties standaard weinig tot geen gezond aanbod aanwezig.

Ook zijn er supermarkten in de omgeving van scholen. Er zijn vanuit de JOGG-partners nog geen gesprekken gevoerd met supermarkten en er zijn nog geen samenwerkingen.

Vrije tijd

Welzijnsorganisatie Meander Omnium biedt een breed en divers activiteitenaanbod voor o.a. kinderen en jongeren aan. Dit aanbod omvat een aantal sport- en beweegactiviteiten, en bij sommige activiteiten is ook specifiek aandacht voor gezonde leefstijl. Daarnaast zijn er inlooplocaties en jongerenontmoetingsplekken vanuit het jongerenwerk voor jongeren in Zeist. Bij deze locaties is nog niet standaard gezonde voeding en watertappunten aanwezig.

Sportief Zeist biedt activiteiten aan op het gebied van sporten en bewegen voor kinderen en jongeren. Op school, maar ook naschools (in de vrije tijd). Daarvoor is door buurtsportcoaches van Sportief Zeist een schoolsportprogramma opgestart, waarbij de buurtsportcoaches een plan op maat maken voor scholen met een beweegachterstand. Op verschillende locaties in en rond Zeist worden (naschoolse) buurtsportactiviteiten aangeboden door de buurtsportcoaches. Kinderen kunnen gratis of tegen een kleine bijdrage deelnemen aan deze sportieve activiteiten. Voorbeelden zijn het Speelbos in Zeist-West en de Voetbalkooi Bosplein.

Kunstenhuis Idea biedt activiteiten aan gericht op kunst en cultuur, zoals danslessen, maar ook maatjesprojecten. Er worden ook activiteiten op scholen gegeven. Daarnaast valt de bibliotheek Zeist onder Kunstenhuis Idea, waar bijvoorbeeld ook activiteiten rondom voorlezen georganiseerd worden. Er is hier geen specifieke aandacht voor een gezonde leefstijl en er is ook geen standaard fruit en water aanwezig bij deze activiteiten en in de bibliotheek.

Groen doet Goed (De Boswerf) organiseert samen met partners activiteiten voor kinderen en hun ouders in de buitenomgeving en laat kinderen en hun ouders kennismaken met de natuur en gezonde voeding die dat kan bieden, via bijvoorbeeld moestuinieren.

Media

Vanuit de Gemeente Zeist is ingezet op de interventie Hackshield, die gericht is op bewustzijn creëren onder kinderen op het gebied van online veiligheid.

Kunstenhuis Idea neemt mediawijsheid op in de programmering middels interactieve projecten waar scholen zich voor kunnen aanmelden. Zo bestaan er workshops met als thema 'de impact van reclame'. En het schoolproject 'Eigen Schuld' over financiële verleidingen.

Werk

De gemeente Zeist heeft het ambitiedocument *Gezonder voedingsaanbod in gemeentehuizen en provinciehuizen* nog niet ondertekend. Er is wel aandacht voor een gezonde leefstijl vanuit P&O, bijvoorbeeld op het gebied van tegengaan en voorkomen van werkstress.

Veel jongeren hebben een bijbaantje bij een supermarkt in Zeist. Zij krijgen ook korting op producten uit de supermarkt. Er is nog geen contact met grote werkgevers waar veel jongeren werken (bijvoorbeeld supermarkten en horeca), t.a.v. dit onderwerp.

3. Doelstellingen JOGG Zeist

Om focus aan te brengen in de JOGG-aanpak in Zeist ten behoeve van de haalbaarheid, leggen we ons in eerste instantie toe op de leefomgevingen: School (en kinderopvang), buurt, sport, vrije tijd en werk. We geloven dat we in deze leefomgevingen het meeste effect kunnen bereiken, daarnaast hebben onze kernpartners de meeste invloed op deze gebieden. We richten ons met de JOGG-aanpak op de gehele doelgroep, dus kinderen en jongeren van 0-19 jaar.

In dit hoofdstuk staan de doelstellingen en gewenste resultaten voor de JOGG-aanpak in Zeist beschreven. Deze zijn samen met de partners opgesteld en uiteengezet per leefomgeving. Er zijn doelstellingen gericht op output en resultaten per leefomgeving, maar we hebben ook doelstellingen ten behoeve van de voorwaarden van de JOGG-aanpak opgesteld.

Aangezien de leefomgevingen buurt en vrije tijd elkaar erg raken, zijn deze vanaf nu samengevoegd. Sommige doelstellingen zijn SMART geformuleerd, andere richten zich op een toename/afname. Dat kunnen we nog niet altijd concreet maken, omdat huidige cijfers ontbreken, bijvoorbeeld over scholen met traktatiebeleid. Dergelijke cijfers achterhalen we eind 2022 via een vragenlijst vanuit de Gezonde School-aanpak, zodat we ook hiervoor een 0-meting hebben.

Als overkoepelende doelstelling voor de JOGG-aanpak in Zeist is geformuleerd:

Kinderen in Zeist groeien op in een gezonde omgeving, waarin kinderen lekker in hun vel zitten en waar de gezonde keuze de makkelijkste keuze is.

3.1 Output doelstellingen:

Sporten en bewegen:

- Het percentage jeugdigen dat minstens 1 uur per dag beweegt is in 2027 toegenomen met 2% (2021: 16%).
- De tevredenheid over voldoende fijne buitenspeelplekken in de buurt volgens 10-11 jarigen is in 2027 toegenomen met 2% (2020: 90%).

Voeding en drinken

- Het percentage 10-11 jarigen dat dagelijks een glas water drinkt is in 2027 toegenomen met 10% (2019: 49%).
- Het percentage 13-17 jarigen dat dagelijks fruit eet is in 2027 toegenomen met 10% (2019: 38%).

3.2 Resultaten per leefomgeving:

School en kinderopvang

1. De Gezonde School-Adviseur (GSA) ondersteunt tijdens de looptijd van dit plan scholen in Zeist (PO-VO) bij het versterken van gezonde leefstijl en mentale gezondheid. Hiertoe verstevigt de GSA het preventienetwerk en begeleidt scholen op het thema naar keuze van de school. Het doel is om ieder jaar met 10 PO-scholen en 4 VO-scholen in contact te zijn ter versterking van schoolgezondheidsbeleid.
2. In 2027 hebben 4 VO-scholen een gezond kantinebeleid.
3. Het aantal scholen met beleid t.a.v. waterdrinken is toegenomen (huidig aantal onbekend).
4. Het aantal scholen met gezond traktatiebeleid is toegenomen (huidig aantal onbekend).
5. Vanuit de NPO-middelen is gestart met peutergym op scholen en kinderopvang. Op 50% van de deelnemende scholen/kinderopvang wordt de peutergym gecontinueerd, ondanks het wegvallen van de (tijdelijke) NPO-middelen.
6. Het aantal kinderopvanglocaties met een coach Gezonde Kinderopvang is in 2027 toegenomen naar 10 (huidige aantal is 2).
7. Er is bewustwording bij ouders, waarvan het kind naar de peuteropvang van Meander Omnium gaat, over gezonde leefstijl en het belang hiervan bij het jonge kind.

Buurt en vrije tijd

8. Er is een inventarisatie uitgevoerd naar het aantal speelplekken en er is bekend of er voldoende speelplekken in Zeist aanwezig zijn, waar extra aandacht is voor actief bewegen.
9. Het aantal kinderboerderijen en speeltuinen in Zeist met een gezonder voedingsaanbod en rookvrije gebieden is in 2027 ten opzichte van 2022 toegenomen. Zowel de kinderboerderij als de speeltuinvereniging hebben een gezond voedingsaanbod. Daarnaast zijn alle openbare speelplekken en de scoutingverenigingen rookvrij.
10. Het aantal meerjarige publieke-private samenwerkingen (bijv. met een supermarkt of horecagelegenheid) ten behoeve van gezonder voedselaanbod (assortiment en promotie) is in 2027 gegroeid naar 4 (in 2022 is dit aantal 0).
11. Er is bij alle inloopvoorzieningen van het jongerenwerk standaard gezond voedingsaanbod aanwezig. Daarnaast is gratis (fruit)water beschikbaar.
12. Op alle wijkservicepunten is een gezonder voedingsaanbod aanwezig. Daarnaast is gratis (fruit)water beschikbaar.
13. Bij alle activiteiten voor kinderen en jongeren, die georganiseerd worden door de kernpartners en waar eten en drinken aanwezig is, is een gezonder voedingsaanbod en (fruit)water beschikbaar. De kernpartners geven daarmee het goede voorbeeld en zijn zich bewust van hun voorbeeldrol.
14. Kinder- en jongerenwerkers geven tips en adviezen aan kinderen en jongeren omtrent gezonde voeding en leefstijl. Zij stimuleren hierbij de gezonde keuze.
15. Er vindt per jaar minstens één activiteit plaats gericht op educatie van kinderen en jongeren rondom gezonde leefstijl. Er wordt bijvoorbeeld een voorlichtingsactiviteit, een (mini)-festival of een kookworkshop georganiseerd.
16. Er is een watertappunt aanwezig in de bibliotheek.
17. Er is aandacht voor de thema's uit de JOGG-aanpak bij voorleesactiviteiten en 'weken', zoals de Nationale Kinderboekenweek.
18. Minstens één bestaand evenement voor kinderen en jongeren is (extra) gezond in 2027 (zoals de Avondvierdaagse of Schoolsporttoernooien).

Sport

19. Alle sportverenigingen in Zeist zijn geïnformeerd over de doelen en de aanpak van Team:Fit.
20. Vanuit de JOGG-aanpak zijn in 2027 minimaal 10 sportaccommodaties in contact gebracht met een Team:Fit-coach en gemotiveerd om bij te dragen aan de gezonde sportomgeving (verantwoord alcoholbeleid, rookvrij en/of een gezonder kantineaanbod).
21. Het convenant 'Samen voor een gezonde Sport 2019 - 2020' (NIX18) is geëvalueerd, herzien en door verenigingen met een alcoholvergunning opnieuw getekend. Het thema 'rookvrije vereniging' wordt aan dit nieuwe convenant toegevoegd.
22. Er is een monitoringstool en richtlijn gezonde sportkantines ontwikkeld. Dit is ingezet om de sportverenigingen te ondersteunen te ontwikkelen naar een Gezonde Sportkantine.
23. Er is meer samenwerking tussen partners op het gebied van sport en bewegen, om te komen tot een structureel en passend sport- en beweegaanbod voor de leeftijden 0-4, 4-12 en 12+ in de wijken. Het is onderzocht in hoeverre het huidige aanbod voldoende en passend is en welk aanbod nog nodig is. Dit aanbod is ontwikkeld.

Werk

24. De gemeente Zeist heeft het ambitiedocument 'Gezonder voedingsaanbod in gemeentehuizen en provinciehuizen' ondertekend en heeft een gezond en duurzaam voedingsaanbod wat voldoet aan de Richtlijn Eetomgevingen van het Voedingscentrum.
25. We willen Zeister supermarkten en horeca, als werkgever van onze jonge Zeister bewoners bewust maken van hun rol om als werkgever een gezonde werkomgeving te creëren voor jongeren. Hierover zijn in 2027 met 3 bedrijven gesprekken gevoerd.

3.3 Doelstellingen voorwaarden JOGG-aanpak

Voorwaarde	Huidige stand van zaken	Doelstellingen
Politiek-bestuurlijk draagvlak	Er is draagvlak aanwezig bij het College van B&W. De JOGG-aanpak sluit aan bij het coalitieakkoord.	• Wethouders dragen de JOGG-boodschap uit en zijn betrokken, bijvoorbeeld door aanwezigheid bij lokale evenementen in het kader van JOGG. • JOGG wordt opgenomen in nieuwe beleidsdocumenten binnen het sociaal domein en in de P&C cyclus. • De gemeentelijke organisatie zet in op een gezonde kantine (practice what you preach). • Het ruimtelijk domein binnen de gemeente Zeist is geïnformeerd over en er is verbinding en afstemming met de JOGG-aanpak. • Er is verbinding met andere beleidsterreinen binnen het sociaal domein.
Publiek-Private samenwerking	Er is weinig tot geen samenwerking met supermarkten en horeca.	• Middels gesprekken met bedrijven en organisaties binnen de private sector verkennen we of en hoe zij onderdeel kunnen zijn van de JOGG-aanpak. • We gaan de samenwerking aan met supermarkten en horeca (zie ook doelstelling 3 onder buurt en vrije tijd en 25 onder werk).
Gedeeld eigenaarschap	• De JOGG-regisseur is aangesloten bij de projectgroep NPO, zodat er verbinding is met onderwijs. • Kernpartners voor de JOGG-aanpak zijn benoemd en betrokken bij dit plan.	• Er is een lokaal werknet gevormd met een overlegstructuur. • Er is een gedeeld eigenaarschap vanuit de kernpartners in Zeist. Kernpartners dragen de JOGG-boodschap actief uit. • Er is meer bewustwording rondom het thema gezondheid binnen de organisaties van de kernpartners.

Monitoring en evaluatie	N.v.t.	• Jaarlijks stellen we een factsheet op met voortgang op gestelde doelen. • Er wordt een monitorings- en evaluatieplan opgesteld door de JOGG-regisseur en beleidsadviseur, met behulp van de landelijke JOGG-organisatie. • Er wordt per jaar een uitvoeringsplan opgesteld, waarin monitoring vast onderdeel is. Ook staat daarin welke organisatie(s) met welke doelstellingen aan de slag gaat/gaan, incl. tijdsplanning.
Verbinding preventie en zorg	N.v.t.	• We sluiten vanuit JOGG aan bij (nieuwe) beleidsdocumenten gericht op (preventief) jeugdbeleid. • Er is periodiek afstemming met de beleidsadviseur Preventief Jeugdbeleid en met de beleidsadviseur Sport. • 0e, 1e en 2e lijn werken samen in een aanpak voor kinderen en jongeren met overgewicht. Zij hebben overeenstemming over (vroeg)signaleren en doorverwijzen.
Communicatie	N.v.t.	• Via de websites en social media van kernpartners communiceren we met inwoners over de JOGG-aanpak. • De Jongerenraad wordt geïnformeerd over de JOGG-aanpak. Bij evenementen in het kader van JOGG wordt de Jongerenraad uitgenodigd en denkt de Jongerenraad mee. • Voortgang JOGG wordt opgenomen in de nieuwsbrief van het Sport- en Preventieakkoord welke naar alle partners en geïnteresseerden van het Sport- en Preventieakkoord en JOGG wordt gestuurd. • We sluiten aan bij bijeenkomsten van het Sport- en preventieakkoord en geven daar presentaties over de (voorgang van de) JOGG-aanpak. • We stellen een communicatieplan/kalender per jaar op en nemen deze op in de jaarlijkse uitvoeringsplannen. Daarin is ook aandacht voor communicatie binnen de gemeentelijke organisatie.

4. Werknet

We vormen samen met lokale partners in Zeist, die actief zijn op de verschillende leefomgevingen, een werknet. Dit werknet kent twee schillen. De eerste schil omvat de kernpartners van de lokale JOGG-aanpak: Sportief Zeist, Meander Omnium, GGDrU, KunstenhuisIdea en gemeente Zeist. Deze partners werken samen aan de uitvoering van het plan van aanpak (welke ook met deze partners tot stand is gekomen).
Daarnaast is er een tweede schil met meer flexibele partners. Zij worden op bepaalde onderdelen en bij bepaalde doelstellingen betrokken bij de aanpak, we hebben hen nodig om doelstellingen te behalen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om scholen, De Boswerf (Groen doet Goed), de jeugdgezondheidszorg, kinderopvang, sportverenigingen, speeltuinen, kinderboerderij, supermarkten en horeca. We sluiten aan bij de onderwerpen waarop de energie zit van deze partners. Wanneer een school bijvoorbeeld graag aan de slag wil met het thema slaap of een sportvereniging met rookvrij, sluiten we daarbij aan en ondersteunen we daarbij.

Om met de kernpartners aan de aanpak te werken en de voortgang te bespreken, starten we een een overlegstructuur. We spreken 1 keer per 2 à 3 maanden af op locatie bij één van de kernpartners. Het voorzitterschap en de voorbereiding rouleert tussen de kernpartners. Dit draagt bij aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid en het samen uitvoeren van het plan. Wanneer nodig kunnen ook partners uit de tweede schil aansluiten bij dit overleg.

Daarnaast zorgen we ervoor dat er vanuit de kernpartners verbinding is met al bestaande activiteiten en overlegstructuren. Daarom sluiten we aan bij de projectgroep NPO, deze groep komt 1 keer per 6 weken bij elkaar. In deze projectgroep zijn zowel de kernpartners van JOGG vertegenwoordigd als het onderwijs. Zo kunnen we ook het onderwijs op de hoogte houden en betrekken. Ook zijn er al reguliere contacten en samenwerkingen tussen de kernpartners en de partners uit de tweede schil. De JOGG-aanpak nemen we zo veel mogelijk daarin mee.

5. Procesplanning

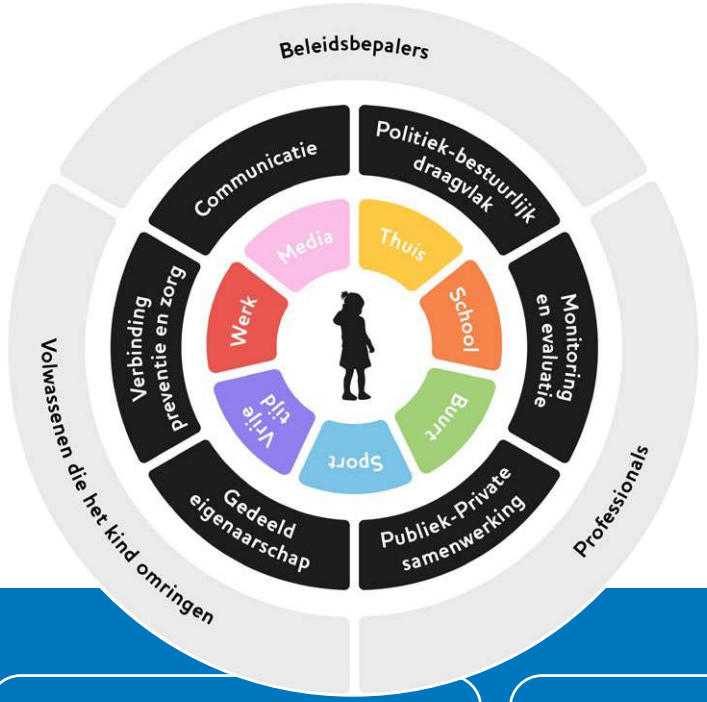
Dit plan van aanpak is een meerjarenplan voor de periode 2023 - 2027. De concrete acties en rol- en taakverdeling worden jaarlijks uitgewerkt in een uitvoeringsplan, opgesteld door de JOGG-regisseur in samenwerking met de kernpartners en de beleidsadviseur. Het streven is om dit plan van aanpak in Q1 2023 vast te stellen. Na vaststelling starten we met het opstellen van het uitvoeringsplan per jaar. Deze is maart 2023 gereed. Ook starten we per 2023 de overlegstructuur met de kernpartners.

6. Financiën

De JOGG-regisseur is voor 12 uur per week inzetbaar. De uitvoering van activiteiten vindt zo veel mogelijk plaats binnen de reguliere budgetten van de partners. Daarnaast is in 2023 een uitvoeringsbudget van € 5.000 vanuit het Sport- en Preventieakkoord beschikbaar voor activiteiten die bijdragen aan de doelstellingen van JOGG. Voor 2024 en verder wordt dit meegenomen in de aanvraag voor de brede SPUK-regeling van het ministerie van VWS. Ook kan er een beroep worden gedaan op middelen vanuit NPO en vanuit het Sport- en Preventieakkoord binnen de bijbehorende gestelde budgetkaders.

Gezonde Jeugd, Gezonde Toekomst Zeist

Kinderen in Zeist groeien op in een gezonde omgeving, waarin kinderen lekker in hun vel zitten en waar de gezonde keuze de makkelijkste keuze is.

Doel 2027:

Water drinken
59% van 10-11 jarigen drinkt elke dag water

Gezonde voeding
48% van 13-17 jarigen eet elke dag fruit

Genoeg bewegen
18% beweegt minimaal 1 uur per dag

Goed slapen
Dekkend en passend aanbod op het gebied van mentale gezondheid

Scholen en Kinderopvang

- Per jaar 10 PO en 4 VO scholen aan de slag met gezondheid
- 10 coaches Gezonde Kinderopvang actief
- Meer water drinken en gezonde traktaties

Buurt en Vrije tijd

- Gezonde en rookvrije speelplekken
- Samenwerking met supermarkten en horeca
- Gezonde activiteiten in de wijken

Sport en Werk

- Aan de slag met Team:Fit en gezonde sportomgevingen
- Passend sport- en beweegaanbod in de wijken
- Gezonde werkomgeving voor jongeren

Draagvlak

- Publiek en privaat
- Bestuurlijk
- Gezamenlijke aanpak
- Borging, communicatie en financiën

Heb je vragen of wil je bijdragen aan deze doelstellingen? → JOGG-regisseur Mariëlle Bergs, marielle@sportiefzeist.nl

Zeist

gezonde jeugd
gezonde toekomst

Periode: 2023 - 2027